

Különleges harceljárások az első világháborúban

Amikor 1914. június 28-án Szarajevóban eldőrdültek a gyilkos terrorista lövései senki sem gondolta, hogy e lövések több mint négy évig fognak visszhangzani Európa különböző csataterein addig soha nem látott szenvedést okozva. Hamarosan háború folyt mindenütt a földön, a tengeren és első ízben a levegőben és a tenger alatt is.

Azt sem gondolta senki sem, hogy a Nagy Háborút még szörnyűbb békediktátumok követik, amelyek már aláírásuk pillanatában népeket szolgáltatnak ki a győztesek értelmetlen bosszújának és előlegezik egy újabb nagy háború kitörését. Egy francia (nem német vagy magyar!) tábornok mondta a diktátumok aláírásakor „Uraim ez nem béke csupán egy hosszú fegyverszünet!”

A Nagy Háború, vagyis az első világháború mind az alkalmazott harceljárások, fegyverzet és fegyverneme, szerint is az eddig lezajlott háborúk során a legvegyesebb volt. 1877-től elterjedtek az ismétlőpuskák majd a géppuskák. A háború végén már géppisztolyokat is használtak.² A tengeren a korszerű nagy hadihajók mellett a tengeralattjárók voltak igen hatékonyak. 1917-ben a németeknek már 111 tengeralattjárójuk volt, amiből 50 volt egyszerre használható, de ez az ötven egy hónap alatt 250 hajót küldött hullámsírba.³

A légierő is igen gyorsan fejlődött a háború alatt. Vitéz Boksay Antal A felhők katonái című könyvében, amely a magyarok hadirepülés történetének első könyve leírja, hogy a háború elején még nyilakkal revolverekkel és karabéllyal próbálták lelőni az ellenséges gépet. A háború végére már volt felderítő-, vadász- és bombázógép sőt torpedó vető gép is.⁴ 1917 május 15-én az otrantói tengeri győztes csatában a hajóhadat a légierő is támogatta.⁵ A hidroplánok a tengeri mentésben is közreműködtek.

A harci gázok és a lángszórók már modern tömegpusztító fegyverként öltek meg ezer meg ezer katonát.

Mindezek mellett az első világháborúban a közelharc fegyverek szinte minden típusát használták. A háború elején a franciák még vértess lovasságot is bevetettek, igaz csupán néhány rohamban.⁶ Az olasz fronton az is előfordult, hogy buzogányos magyar katona fején gázálarccal állt őrt.⁷ A lövészárokkokos vagy rohamfokos a magyar katonák hatékony és közkedvelt fegyvere volt a közelharcban.

Az első világháború kitörésekor ugyanakkor sem a hadsereg, sem vezérkar, sem a hátszág nem volt felkészülve az addig ismeretlen kihívásokra és szörnyűségekre, Nem számoltak a megnövekedett tüzerő gyilkos erejével, gyorsleflyású döntő csatákban gondolkodtak, nem gondolták, hogy a háború olyan nagy területeken fog zajlani nagyon széles arcvonalakkal. Legtöbb vezérkar nem elemezte helyesen a Balkáni háborúk és az 1905-ös orosz-japán háború tapasztalatait.⁸

¹ Egyetemi adjunktus, Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kar Történettudományi Intézet.

² Ilyen a 9 mm. német Bergman MP. 18/1 csigatáras géppisztoly. szerk. David Harding: Fegyvertípusok enciklopédiája. Gemini Kiadó, Budapest, 1995. 148.o.

³ Ian V. Hogg: A fegyverek enciklopédiája. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1992. 135. o.

⁴ Vitéz Boksay Antal: A felhők katonái. Cserépfalvi Kiadó, Budapest, é. n. 57. o. 47. o.

⁵ Vitéz Boksay Antal: A felhők katonái. Cserépfalvi Kiadó, Budapest, é. n. 100.o.

⁶ Tolnai Világlapja: 1914 október 11. szám

⁷ szerk. Hermann Róbert: Kis magyar hadtörténet. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2013. 168. o.

⁸ Szabó József: Az első világháború. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem – hadtörténelmi jegyzet. Budapest.

A haditervek általában tüzérségi előkészítés utáni sűrű rajvonalban történő gyalogsági tűzharcban és szuronyrohamban gondolkodtak. Nem számoltak csak ideiglenes védelmi rendszerekkel, ami aztán a háború alatt jellemző lett és az ellene indított frontálistámadások óriási embervesztésbe kerültek.

A háború folyamán megmutatkozott, hogy szükség van a tömegrohamok és nagy előkészítéssel megindított támadások mellett különleges feladattal megbízott alakulatokra. Ilyenek voltak a különböző vadászalakulatok, a portyázó felderítő különítmények (az Erdélyi Portyázó Különítmény jelvénye hegycsúcsokon lépkedő, feje fölé szablyát emelő hiúz volt) és a rohamista zászlóaljok, a „halálfejes katonák”.

A keleti hadszíntéren az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének már voltak vadászkülönítményei. Elsődleges feladatuk a felderítés és fogolyszerzés volt.

A különleges katonai feladatokkal, felderítéssel, határvédelemmel megbízott csapatoknak azonban magyar földön és sztyepei nomád népeknél évezredek hagyománya van. A középkorban a székelyek, a kunok, a besenyők, a gömöri tizlándzsások nem csak állandó katonai feladattal, határvédelemmel voltak megbízva, hanem még közigazgatásilag is külön szervezett területen éltek „székekben”. A vármegyei hatóságoknak sem politikai, sem közigazgatási, sem bíraskodási joguk nem volt a székelyek, kunok felett. A sztyepei nomád államokban az ún. csatlakozott népek szerepe volt a határőrzés, az előőrs és az utóvéd feladatának betöltése. Az etelközi magyarokhoz csatlakozott kabarok feladata volt ez a IX-X. században.⁹

Az is jelentős, hogy a középkori Magyarországon a latin nyelvű forrásokban a határőrök elnevezésére használt kifejezések *exploratores* és *speculatores* felderítőket, kémeket jelentenek. Anonymus, Kézai Simon, a Budai Krónika és a XIV. századi Krónika kompozíció gyakran, több mint húsz alkalommal említ felderítőket, kémeket, hírszerzőket.¹⁰ Ez aktív határőrzetet jelent, hiszen az ellenségről már akkor információkat szereztek, amikor az még meg sem közelítette a magyar határt. Alkalom adtán csapást mértek rá, tévútra vezették már a határ átlépése előtt.¹¹

A Mandzsu Birodalom határait is qaraulnak nevezett határőrök védték, akiknek a neve felderítőt is jelentett.¹² Bizonyára a cári orosz hadsereg is nomád mintára szervezte meg a kelet-turkesztáni és mandzsuri határvédelmét. E katonailag kiváltságos népcsoportok (sajátos területi szervezettel) a cári terjeszkedés előőrsei voltak Ázsiában.

Rusz, majd orosz területeken már a középkorban voltak sztyepei nomádokból szervezett határőrök. Ilyen volt a karakalpak-csornijeklobuki csapat, amely zöme besenyőkből és úzokból (tork) állott. A Kora-újkorban a különböző kozák egységek láttak el határőri, felderítői és előőrsi feladatokat. A modern cári hadseregben 1886-ban hoztak létre felderítés és fogolyszerzés céljából különleges vadászcsapatokat.¹³ Nem csak ezek a sajátos alakulatok, hanem más harceljárás és fegyverek is sztyepei eredetűek voltak a cári hadseregben (nyeregtípusok, szablyák, pufajka, gimnasztyorka stb.) 1916-ban egy orosz ezredben már 200

é. n. 12-16. o.

⁹ A témáról bővebben: László Gyula: Aszent László-legenda középkori falképei. Tájak-korok-múzeumok könyvtára kiadása, Budapest, 1993. 106-109. o.

Pálóczi Horváth András: Besenyők, kunok, jászok. Corvina, Budapest, 1988. 59-75. o.

U. Köhalmi Katalin: A steppék nomádja lóháton, fegyverben. Akadémia Kiadó, Budapest, 1972. 145-149. o.

¹⁰ Hansgerd Göckenjan: Felderítők és kémek. in. Nomád népvándorlások, magyar honfoglalás. szerk. Felföldi Szabolcs és Sinkovics Balázs. Balassi Kiadó, Bp. 2001, 57-67.

¹¹ Hidán Csaba László: Könnyűlovas fegyverzet és hadviselési mód a XI-XIV. századi Magyarországon. doktori (PhD) Értekezés Debreceni Egyetem, BTK. 2008, 98-102. o.

¹² Hansgerd Göckenjan: Felderítők és kémek. in. Nomád népvándorlások, magyar honfoglalás. szerk. Felföldi Szabolcs és Sinkovics Balázs. Balassi Kiadó, Bp. 2001, 63.

¹³ Baczoni Tamás – Kiss Gábor – Sallay Gergely Pál – Számvéber Norbert: Halálfejes katonák. Püldo Kiadó, Bp. 2003, 19. o.

fő, főleg nemzetiségiek láttak el ilyen feladatokat. Nem véletlen, hogy osztrák-magyar részről is a keleti hadszíntéren harcoltak először hasonló vadászkülönítmények.

Az ilyen alakulatokba csakis jó lövők, a természeti megpróbáltatásokat [nagy hideg, meleg, meredek hegy, hó, köd, stb.] jól bírók, közelharcba értők, sokszor tapasztalt vadászok léptek be. A „reguláris” csapatokhoz mérve sokszor különnek tündek, harcmodorukkal, fegyvereikkel, viselkedésükkel. 1814-ben Franciaországban az erdélyi vadászok Székely János vezetésével nem csak bátorságukkal, különös táborukkal tündek ki, hanem azzal is, hogy a győzelmi felvonuláson „csak azért sem” léptek egyszerre, hanem saját ritmusban mentek egyénileg.¹⁴

Erdélyt 1916. augusztus 27-én érte a hivatalos hadüzenet előtt másfél órával a román csapatok támadása.¹⁵

Az osztrák-magyar főparancsnokság és főleg a bécsi politikai és katonai döntéshozók részben tévedésből, és részben szándékosan szinte teljesen védtelenül hagyták Erdélyt. Az olasz fronton az isonzoí gyilkos csatákban is a magyar bakák a tiroli és az Ausztria felé vezető utakat védték, pedig nagy szükség lett volna rájuk a Kárpátok hágóin és a Száva partján...

Az első héten csupán 34.000 katonából álló és 76 löveggel rendelkező haderő és néhány – igaz azonban, hogy mindenre elszánt és nagyon bátor – bányász és hadtáp pótzászlóalj, továbbá néhány csendőr és pénzügyőr szakasz szállt szembe 420.324 főt számláló és 840 löveggel rendelkező román hadsereggel. A támadás a bukovinai határtól egészen a Vaskapuig érte Erdélyt.

A Zsil-völgyében a civil lakosság menekítésében, a hivatalos iratok, a pénztár elszállításban a petrozsényi városvezetés, a fegyelmezetten dolgozó mérnökök, tisztviselők és körorvosok mellett oroszánrészt vállalt Maderspach Viktor. Maderspach Viktor kora gyermekkorától a környékbeli hegyeket, erdőket jól ismerő vadász volt. Hűséges román hegyi juhászaival, az ipartelepén dolgozó olasz vadászokkal gyakran át is mentek román területre egészen a tismánai kolostorig. Bátorsága és embersége miatt a környék magyar és román lakossága egyaránt tisztelte és szerette.¹⁶

A sikeres menekítés és kiürítés után Déván a területi parancsnokságon kérelmezte, hogy hely és nyelvismerete miatt ne kelljen a keleti hadszíntérré visszamennie, hanem részt vehessen Erdély védelmében. A nagyszebeni főparancsnokságon a cseh bürokrata és hazaáruló főtisztnek sikerült ezt majdnem megghiúsítania. Szerencsére azonban a veszély arányai miatt létrejött az Erdélyt védő 1. osztrák-magyar védekező hadsereg a 9. támadó német hadsereg, utóbbi Erich von Falkehayn vezetésével. Maderspach Viktor az utóbbi 144. hegyidandárában kapott feladatot. Egy vadász különítményt kellett létrehoznia. Magyar huszárokból, bosnyák hegyivadászokból és néhány román hegyi juhászból hozott létre különítményt, amihez miskolci honvéd gyalogosokat is kapott segítségül.¹⁷

Az első feladat felderítés, információszerzés és fogolyszerzés volt, valamint az utánpótlás elvágása. Csak hegyi juhászok, vadászok és csempészek által ismert ösvényeken [zergecsapáson, patakmederben, kőomláson és sűrű tüskés bozóton] Maderspach csapata a Vulkán- és a Szurdok-szorosokkal párhuzamosan került az ellenség hátába. A csapat az előírt felszerelés mellett különböző vadászpuskákat, roham- és rözsekéseket és rövidített szabványokat is vitt magával. Az erdei hadviselésben még a géppisztolyok rendszeresítése [majd a II. világháborúban] mellett is igen hasznos volt a sörétes puska. Az ilyen puskából leadott

¹⁴ Jósika Miklós: Emlékirat. Magyar Helikon, Bp. 1977, 270. o.

¹⁵ Már az is igen „érdekes”, hogy a hadüzenetet 1916 augusztus 27-én, vasárnap este 9. órakor nyújtotta át Románia bécsi nagykövete a közös külügyminisztériumban... Néhány nappal korábban Brătianu miniszterelnök még Románia semlegességét üzente Bécsbe és Budapestre.

Pilisi Lajos: A megrohant és felszabadított Erdély. Auktor Könyvkiadó, Bp. 2005, 11. o.

¹⁶ Maderspach Viktor: Havasi Vadászataim, Athenaeum Budapest, 1942. 135-147. o.

¹⁷ A következő hadműveletek leírásának forrása Maderspach Viktor: „Az oláhok véryomán a Fekete-tengerig”, Lazi Könyvkiadó, Bp. 2012.

lövés a bozotos, bokros terepen jól beteríti a söréttel a területet, így nem maradhatott sértetlenül az esetlegesen ott megbúvó ellenség. Az amerikaiak a vietnámi dzsungelben is ezt használták. Mivel utánpótlást egyáltalán nem kaphattak Maderspach vadhússal, pisztránggal és gombával egészítette ki csapata szűkös készleteit. A feladatukat, ma úgy mondanánk kommandós vállalkozásukat sikerrel oldották meg. Mind a harceljárás, a fegyvertípusok, a szokatlan terep és élelmezés jellegzetes a kommandós alakulatoknál. Előzetes felkészülés, tervezés és gyakorlás nélkül Maderspach Viktor különítménye jól oldotta meg a rábizott feladatot.

Visszatérte után részt vettek a szeptember 10-én indított erőteljes ellentámadásban. Petrosényban a huszárok szablys rohama a főutcán a német tüzérség előkészítő tüze után az ellenséget pánikszerű futásra kényszerítette. A kisbári és nagybári csata eldöntötték a hadműveletek sorsát. A Zsil völgye felszabadult.

A Zsil-völgyének felszabadítása után Maderspach azt a feladatot kapta, hogy hatoljon be román területre a Kárpátoktól délre, végezzen mélységi felderítést, pusztítsa az ellenséget ott ahol lehet és így segítse a német és az osztrák-magyar csapatok előrenyomulását. A csapat most kisebb létszámú volt, de mind válogatott, tapasztalatokkal rendelkező emberből állott. Német műszaki szakember, bosnyák hegyivadász, magyar huszár és román hegyi juhász most is volt a csapatban. Csupa olyan ember, aki bírja a nem szokványos élettritmust, rendelkezik harci és vadász tapasztalattal és akinek nem idegen a bujkálás, a rajtaütés és bátor. A második világháború óta a kommandós alakulatok embereinek kell megfelelni ilyen követelményeknek. Maderspach és csapata azon kívül még egy tulajdonságnak is ragyogóan megfelelt. Mindannyian jól bírták az egyedüllétet és egyedül is ütőképes harcosok voltak. Igen fontos tényező ez, mert a legtöbb ember akár jó katona is lehet, de szüksége van társaságra, önállóan nem döntéshozó-kezdeményező és szüksége van vezetésre. Önfenntartásra, nehéz terepen, rossz időjárási körülmények közt erre pedig kevesen képesek. Maderspach maga nem csak magyarul és németül tudott, hanem beszélt románul, franciául és olaszul is, ráadásul ismerte a román juhászok életmódját, kultúráját. Napjainkban csak a legjobb kommandós alakulatoknak vannak a katonai tudásuk mellett ilyen ismereteik.

A mélységi felderítés során telefon- és morze vonalakat hallgattak le, hamis hírekkel vezették félre az ellenséget, vasútvonalat robbantottak fel és tűzharcba is keveredtek. Lovákat, ha csak lehetett időben átnyergelték [az átizzadt pokróc a nyereg alatt feltörheti a ló hátát és így harcképtelen lesz.] néha parasztnak öltöztek. Használtak karabélyt, pisztolyt, puskagránátot, harci késeket. Időben leadott, fontos információkat tartalmazó jelentéseik jelentősen hozzájárultak az előre nyomuló csapatok sikeréhez.

Az Olt folyó térségében lóháton szablyával győzték le a lándzsás román elitlovasság [Rosiori] támadását. Több esetben vívott közelharcot Maderspach. Ő maga kindzsalt [„hosszú orosz tört”] használt és bal karjára csavart kabátjával védte magát a spádéval harcoló támadója ellen. A közelharc rövidebb fegyverekkel hosszú ellen igen nehéz. Huszonöt éves tapasztalatom [Az edzések során az Aranyszablya Történelmi Vívóiskolában harci késsel és rövid karddal hetente „harcolunk”] hogy a kés-kés elleni harcban sok a veszélyes kettős találat, azaz mindkét küzdő fél súlyosan megsérül. Ha az egyik fél azonban hosszú fegyverrel harcol, igen megnőnek az esélyei a rövid fegyvert használó ellenfelével szemben. Nagyon ügyes harcosnak, gyors és határozott mozgással van reális lehetősége rövid fegyverekkel a győzelemre hosszú fegyverrel küzdő ellenfél ellen.¹⁸ A kindzsalt (Maderspach „hosszú orosz törtje”) a kaukázusi népek jellegzetes fegyvere. Kétélű, enyhén ívelt (néha egyenes?) 40-45 cm hosszú, szúrásra és vágásra egyaránt alkalmas fegyver.¹⁹ Grúz és azeri kiképzőmtől tanultam a fegyver alapvető használatát és az Aranyszablya Történelmi Vívóiskolában alapvető rövidfegyvernek számít.

¹⁸ Hidán Csaba László: Fegyverek magyar kézben. Unicus Műhely. Budapest, 2015. 102-111.

¹⁹ Csillag Ferenc: Kardok történelmünkben. Zrínyi Kiadó. Budapest, 1971. 338. és 342. kép.

A kindzsral alakja, mérete, súlya nemcsak a harcra teszi alkalmassá e fegyvert, hanem az erdei, hegyi életre is. Csapókésként, rőzsekésként is használható, tehát utászszerszököként is használható.²⁰ Mindez alapvető követelmény a kommandós alakulatok szűró-vágó fegyverére.

Maderspach Viktor nem csak szorosán a harci- és vadásztapasztalatai miatt felelet meg már 1916-ban a későbbi modern kommandós csapatok követelményeinek, hanem abban is, hogy ismerte az adott ország nyelvét, vallását, társadalmát. Rövid fogságából a gyors szabadulását ez tette lehetővé.²¹ Bukarestben emiatt csapata néhány napig rendfenntartó feladatot is ellátott, amiért a város törvénytisztelő polgárai köszönetet is mondtak neki.

Erdélyben hasonló feladatot láttak el az Erdélyi Portyázó Különítmény katonái is. Jelvényük Szent Koronás, feje fölé emelt mancsában szablyát tartó hiúz volt.²² Elsősorban a hegyi hadviselésben és az egyéni harcban jártas katonák voltak a tagjai. A 82. Udvarhelyi császári és királyi gyalogezred székely bakái közül sokan jelentkeztek ebbe a csapatba.²³ Az 1916-os Hargitán való harcokban, majd 1917-ben a Keleti-Kárpátokban főleg közel- és mélységi felderítést végeztek és támadtak meg az ellenség vonalain mögött katonailag fontos célpontokat.

Közülük sokan beálltak 1918 decemberében a Kolozsváron szerveződött Székely Hadosztályba.²⁴ 1919 áprilisáig nem csak a Székelyföldet, nem Erdélyt, hanem egész Magyarországot védtek hősiiesen, magukat nem kímélve. A Vörös Hadsereg támadása (hátrá támadták a székelyeket, miközben védtek a hazát) és a sorozatos szabotázs és árulás után több mint ezren ekkor sem tették le a fegyvert, hanem folyamatosan harcolva és mozogva 1919 szeptemberében Siófokon csatlakoztak a Nemzeti Hadsereghez.

Bár más feladatot láttak el, mint a vadászkülönítmények, különleges elit csapatoknak számítottak a „rohamisták”, azaz a gyalogsági rohamcsapatok.

Az első ilyen csapatok a német birodalmi hadseregben 1915. március 2-án jöttek létre a Császári Gárda lövészszázlójánál.²⁵

Elnevezésük „Sturmabteilung” Hermann Raddemann lángszóró szakértő őrnagytól származik. Nagyobb létszámban 1916 májusában alkalmaztak ilyen csapatokat. Fontos tény, hogy Erick von Falkenhayn egyik parancsnoka volt e csapatoknak. A 9. támadó német hadsereg parancsnoka 1916 szeptemberében az erdélyi felszabadítási harcokban sikerrel alkalmazta tapasztalatait. Az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregében 1917 januárjában jött létre az első rohamszázlój. A fő feladatuk, akárcsak a német rohamcsapatoknál az ellenséges állásokon keresztül történő átjáró nyitása volt.

Az alkalmazott harcéljárásuk a következő volt.

Az első csapat megtámadta és elfoglalta a kijelölt betörési pontot és semlegesítette az ellenséges géppuskafészeket, majd eltávolította az akadályokat.

A második csapat támogatta az elsőt, biztosító erőt hagyott hátra és összeköttetést tartott fent a mögöttük jövő gyalogsággal.

A harmadik csapat feladata lényegében a másodikéhoz volt hasonló.

A feladat sikeres elvégzése után az értékes rohamcsapatokat kivonták az arcvonalból.

²⁰ Sallay Gergely (szerk.): A Nagy Háború Öröksége. Zrínyi Kiadó. Budapest, 2015. 104.o.

²¹ Egy fogason lógó román tiszti kabátot vett magára és egy tiszti sapkát. A szobából kilépve a homályosan megvilágított folyosóra, rögtön rákiáltott az őrszemre, hogy nem tartja szabályszerűen a puskát az „adta ilyen olyan parasztja”. A román katona ezt szokta meg a tisztjeitől és bocsánatkérően nyújtott fegyverét a tiszt úrnak, hogy mutassa meg kéri szépen, hogyan kell! A következményeket sejtethetjük.

²² Bacsoni Tamás – Kiss Gábor – Sallay Péter Pál – Számvéber Norbert: Halálfejes katonák. Püldo Kiadó. Budapest 2005. 51.o.

²³ Székely Zsolt János: Életünket és vérünket Istenért és Hazáért. Top Invest Kiadó. Székelyudvarhely, 2014. 55.

²⁴ Domonkos László: Az elfelejtett parancsnok. Masszi Kiadó. Budapest, 2010. 205.o.

²⁵ Bacsoni Tamás – Kiss Gábor – Sallay Péter Pál – Számvéber Norbert: Halálfejes katonák. Püldo Kiadó. Budapest 2005. 10.o.

Az első csapatba a legjobb gránátdobókat, és gránátvivőket- és adogatókat osztották be. A második csapatban jó lövészek, szuronyvivők és géppuskairányzók voltak. A harmadik csapat lángszórósokból, telefonistákból, géppuskásokból, gránátdobókból, távjelzőkből és teherhordókból állt.

A rohamista csapatok kiképzése 14-28 nap volt. Jelentkezni bármilyen alakulatból, de csak egy évnyi frontszolgálat után lehetett. 1917 augusztusától a kiképzésen részt vett katonák visszatértek saját alakulatokhoz, hogy a továbbiakban így erősítsék azt. A kiképzés alatt leginkább a gránátdobást, a pontos lövést, a közelharcot, a gránátkapcsolásos robbantást és a lángszóró használatát gyakorolták. Alapfegyverzetük az 1895 M 8 mm. Mannlicher puska és karabély volt és a Schwarzlose 8 mm. géppuska. 1918-tól használták az OMM. által gyártott géppisztolyt és az 1918 M rohampisztolyt is, más lőfegyverek mellett. Az olaszoktól az 1915 M Revelli géppisztolyt zsákmányolták legszívesebben.²⁶ A különböző gránátok mellett volt aknavetőjük, 1915 M 37 mm. 118 kg súlyú gyalogsági ágyújuk és 50 és 15 literes lángszórójuk. A szurony mellett a rohamkés, a lövészárók buzogány és a roham-fokos volt a legfontosabb közelharc fegyverük. Rohamfokost csak a magyar katonák használtak és az otthonról hozott fokosbalták mellett 1916-tól a hadsereg által gyártott (négyféle típust ismerünk) fegyvereket is használtak, méghozzá igen hatékonyan.²⁷

A különböző mozgó hadműveletek, a különleges rohamok, felderítések amúgy is megfelelő feladatok voltak a bátor, kezdeményező és a személyes közelharcban alkalmas magyar katonák számára. Sokszor a hiányos lőszerellátás miatt amúgy is csak az „Isteni Gondviselésben és a kézben jól megmarkolt fokosban bízhattak”.

Az első világháború során magyar katonák hőiesen helytálltak a Kárpátokban, Galíciában, a Balkánon és az olaszországi hadszíntéren. A több évig tartó háborúban számtalanszor bizonyították bátorságukat, hazaszeretetüket. Nem a fronton harcoló katonák vesztették el a Nagy Háborút...

Felhasznált irodalom

- szerk.: David Harding: Fegyvertípusok enciklopédiája. Gemini Kiadó, Budapest, 1995.
- Ian V. Hogg: A fegyverek enciklopédiája. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1992.
- Vitéz Boksay Antal: A felhők katonái. Cserépfalvi Kiadó, Budapest, é.n.
- Tolnai Világlapja: 1914. október 11. szám
- Szabó József: Az első világháború. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem – hadtörténelmi jegyzet. Budapest. é.n.
- László Gyula: Aszent László-legenda középkori falképei. Tájak-korok-múzeumok könyvtára kiadása, Budapest, 1993.
- Pálóczi Horváth András: Besenyők, kunok, jászok. Corvina, Budapest, 1988.
- U. Kóhalmi Katalin: A steppék nomádja lóháton, fegyverben. Akadémia Kiadó, Budapest, 1972.
- Hidán Csaba László: Könnyűlovas fegyverzet és hadviselési mód a XI-XIV. századi Magyarországon. doktori (PhD) Értekezés Debreceni Egyetem, BTK. 2008.
- Hansgerd Göckenjan: Felderítők és kémek. in. Nomád népvándorlások, magyar honfoglalás. szerk. Felföldi Szabolcs és Sinkovics Balázs. Balassi Kiadó, Bp. 2001.
- Bacsoni Tamás – Kiss Gábor – Sallay Gergely Pál – Számvéber Norbert: Halálfejes katonák. Püedlo Kiadó, Bp. 2003.
- Miklós: Emlékirat. Magyar Helikon, Bp. 1977.

²⁶ – II – 21-22.

²⁷ Hidán Csaba László: Árokharca és közelharc az első világháborúban. In: Szakály Sándor (szerk.): Székesfehérvár, Magyarország és a Nagy Háború. L'Harmattan. Budapest, 2015. 37-43.o.

- Pilisi Lajos: A megrohant és felszabadított Erdély. Auktor Könyvkiadó, Bp. 2005.
- Maderspach Viktor: Havasi Vadászataim, Athenaeum Budapest, 1942.
- Maderspach Viktor: „Az oláhok vérnyomán a Fekete-tengerig”, Lazi Könyvkiadó, Bp. 2012.
- Hidán Csaba László: Fegyverek magyar kézben. Unicus Műhely. Budapest, 2015.
- Csillag Ferenc: Kardok történelmünkben. Zrínyi Kiadó. Budapest, 1971.
- Sallay Gergely (szerk.): A Nagy Háború Öröksége. Zrínyi Kiadó. Budapest, 2015.
- Székely Zsolt János: Életünket és vérünket Istenért és Hazáért. Top Invest Kiadó. Székelyudvarhely, 2014.
- Domonkos László: Az elfelejtett parancsnok. Masszi Kiadó. Budapest, 2010.
- Hidán Csaba László: Árokharcászat és közelharc az első világháborúban. In: Szakály Sándor (szerk.): Székesfehérvár, Magyarország és a Nagy Háború. L'Harmattan. Budapest, 2015.